

Szerb Köztársaság
Mezőgazdasági és Környezetvédelmi Minisztérium
Vízügyi Igazgatóság
Belgrád

**ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS
A DUNA VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁSI TERVÉHEZ KAPCSOLÓDÓ
STRATÉGIAI KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉSRŐL**

SZERB ÉPÍTÉSZETI, TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ÉS TERÜLETRENDEZÉSI INTÉZET
Bulevar kralja Aleksandra 73/II, Belgrád; telefon: 3370-091; fax: 3370-203; www.iaus.ac.rs

Belgrád, 2015. szeptember

ÖSSZEFOGLALÓ

A stratégiai környezeti értékelés (SKÉ) bizonyos tervek és programok környezetre tett hatásának felmérését szolgálja, valamint intézkedéseket javasol a környezetre és a lakosság egészségi állapotára tett negatív hatások kiküszöbölésére, minimalizálására, csökkentésére, orvoslására vagy kompenzálására. Az SKÉ tervezésbe való bevonásával felismerhetők a közelmúltbéli területi változások, és figyelembe vehetők az adott környezet igényei. Az SKÉ kritikai alapon vizsgálja a tervezett tevékenységek környezeti hatásait, ami alapján döntést lehet hozni azok megvalósításáról és a kivitelezés körülményeiről, vagy a tervezett tevékenységekről való lemondásról.

A tervezés fejlesztésre utal, a fenntartható fejlesztést célzó stratégia pedig környezetvédelmet feltételez. Ebben a kontextusban az SKÉ a fenntartható fejlesztési célok elérésének megkerülhetetlen eszköze. Az SKÉ a környezet társadalmi-gazdasági és biofizikai összetevőit integrálja; összeköti, elemzi és értékeli a különböző érintett felek tevékenységeit, valamint vezérli a környezet érdekében javasolt megoldásokhoz vezető politikát, terveket és programokat. Az SKÉ olyan eszköz, amely a területrendezés során segíti a fenntartható fejlődés céljainak és elveinek integrálását, figyelembe véve a környezetre vagy a lakosság egészségére illetve társadalmi-gazdasági állapotára tett negatív hatások kiküszöbölésének vagy csökkentésének igényét is.

Országunk tervezési gyakorlatában az SKÉ-t a környezetvédelmi törvény (Szerb Közlöny 135/2004, 36/09 és 72/09 - 43/11 – Alkotmánybíróság, 34. és 35. cikkely) szabályozza. A törvény 35. paragrafusa szerint: „Stratégiai környezeti értékelést a településfejlesztés, területrendezés, földterület-használat, energetika, ipar, személy- és áruszállítás, hulladékgazdálkodás, vízgazdálkodás és egyéb területek terveire, programjaira és alapelveire vonatkozóan, azok szerves részeként kell végezni.”

A Duna szerbiai szakaszának vízgyűjtő-gazdálkodási terve esetében (amely a Szerb Köztársaság hatéves vízügyi stratégiájában foglalt prioritások alapján készült) a stratégiai értékelés során megvizsgáltuk a környezet jelenlegi helyzetét, a jelentős potenciális környezeti hatások meghatározásának kritériumai szerint külön figyelmet fordítva a vízügyi és vízenergia-termelő tevékenységek által veszélyeztetett területekre, a terv fontosságára és jellemzőire, a tervezett fő tevékenységekre, és az egyéb környezeti kérdésekre. Az SKÉ-ben alkalmazott módszertani megközelítés („A” ábra) a fenntartható fejlődés céljainak és jelzőszámainak meghatározásán, valamint ezekkel összehasonlításban a tervezett preferenciális tevékenységek több kritérium alapján végzett minőségi értékelésén alapul. Fontos kiemelni, hogy az SKÉ a stratégiai tervezés és általában a tervezés során a legfontosabb eszköz a fenntartható fejlődés elveinek és céljainak megvalósítására. Ez azt jelenti, hogy a környezetvédelmi aspektusok felmérése mellett az SKÉ a fenntartható fejlődés minden más (társadalmi és gazdasági) aspektusával is foglalkozik. Az SKÉ céljait ebben a kontextusban tüztük ki.

„A” ábra: az SKÉ eljárási és módszertani keretei

	AZ SKÉ HATÓKÖRÉNEK MEGHATÁROZÁSA	
A területrendezési terv tartalmának és céljainak áttekintése		Kapcsolat más tervekkel, stratégiákkal és programokkal
A jelenlegi környezeti állapot áttekintése a terv által lefedett területen		
A terv által lefedett terület környezeti problémáinak azonosítása		Az SKÉ céljainak meghatározása; a jelzőszámok kiválasztása
Az alternatív megoldások áttekintése – fejlesztési scenáriók		
	AZ SKÉ CÉLJAI RA KIFEJTETT HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE	
	A terv és az alternatívák hatásainak értékelése	A környezeti hatáselemzés minőségi módszerei
	Az alternatívák összehasonlítása és a legkedvezőbb megoldás választásának okai	
A hatások korlátozását célzó intézkedések meghatározása	A tervezési megoldások hatása jellegének és jelentőségének értékelése	Részben mennyiségi módszer
	Az alacsonyabb hierarchikus szinteken történő környezeti hatáselemzésre vonatkozó irányelvek	
	A CÉLOK MEGHATÁROZÁSA ÉS A PROGRAM FEJLESZTÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE	

Az SKÉ-n belül 18 fenntartható fejlődési célt és 25, a terv fenntarthatóságát felmérő jelzőszámot határoztunk meg („A” táblázat).

„A” táblázat: az SKÉ által kitűzött környezeti célok és a vonatkozó környezeti jelzőszámok

Az SKÉ témaköre	Az SKÉ konkrét célja	Jelzőszámok
VÍZ	<ul style="list-style-type: none"> - A felszíni és talajvizek szennyezésének csökkentése - A vízierőművek hidrológiai hatásainak csökkentése 	<ul style="list-style-type: none"> - A vízgazdálkodás emberi tevékenységei okozta vízminőség-változás - Hidrológiai változások
TALAJ	<ul style="list-style-type: none"> - Az erdők és termőföldek védelme - A talajdegradáció és erózió csökkentése 	<ul style="list-style-type: none"> - Az erdővel borított terület változása (%) - A termőföld-terület változása (%) - A vízgazdálkodás miatt degradálódott felszín aránya (%) - Az erózióval fenyegetett földterület nagysága (hektár)
LEVEGŐ- KLÍMAVÁLTOZÁS	<ul style="list-style-type: none"> - A levegőt szennyező anyagok kibocsátásának az előírt szintre csökkentése 	<ul style="list-style-type: none"> - A megújuló energiaforrások arányának növelése a vízenergia-egyensúlyon belül (%)
TERMÉSZETI ÉRTÉKEK	<ul style="list-style-type: none"> - Területvédelem - A természeti értékek és tájak védelme - A biológiai és földrajzi sokféleség, és különösen a hidrológiai és hidrogeológiai örökség védelme 	<ul style="list-style-type: none"> - A területet érintő vízerőművek száma - A természetvédelmi területek száma, amelyet a vízügyi tevékenységek érinthetnek - A veszélyeztetett állat- és növényfajok száma, amelyet a vízügyi tevékenységek érinthetnek
KULTURÁLIS TÖRTÉNELMI ÖRÖKSÉG	<ul style="list-style-type: none"> - A kulturális örökség védelme; a műemlékek és régészeti lelőhelyek megőrzése 	<ul style="list-style-type: none"> - Az olyan, helyhez kötött kulturális műemlékek száma és jelentősége, amelyekre a vízügyi tevékenységek hatással lehetnek
HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	<ul style="list-style-type: none"> - A szennyvízkezelés javítása 	<ul style="list-style-type: none"> - A szennyvízkezelő telepek számának és a szennyvízkezelés hatékonyságának a szükséges szintre emelése

TÁRSADALMI FEJLŐDÉS	<ul style="list-style-type: none"> - A vízügyi tevékenységeknek a lakosság egészségére kifejtett negatív hatásának csökkentése - A terület életminőségének javítása - A vidéki lakosság megtartása - A közösségek védelme a vízkároktól 	<ul style="list-style-type: none"> - A szennyezett ivóvíz okozta betegségek előfordulása - A vízellátó hálózatra csatlakozott háztartások számának növekedése - A szennyvízelvezető hálózatra csatlakozott háztartások számának növekedése - A vízügyi szektor tevékenységei miatt máshová telepített háztartások száma - Az árvízveszélytől fenyegetett emberek száma
INTÉZMÉNYI FEJLŐDÉS	<ul style="list-style-type: none"> - A környezetvédelmi szolgáltatások, ellenőrzés és szabályozás javítása 	<ul style="list-style-type: none"> - Vízügyi információs rendszer fejlesztése - A vízügyi intézmények erősítése - Az ellenőrzési rendszer mérőpontjai számának növelése
GAZDASÁGI FEJLŐDÉS	<ul style="list-style-type: none"> - A gazdasági fejlődés elősegítése - A helyi foglalkoztatás elősegítése - A vízerőművek határon átnyúló környezeti hatásainak csökkentése 	<ul style="list-style-type: none"> - A vízi erőforrásokon alapuló idegenforgalmi tevékenységek száma - Az országos átlagot meghaladó jövedelmű vízügyi dolgozók száma - A munkanélküliség vízügyi foglalkoztatottság miatti csökkenése (%) - A környezetvédelmi fejlesztési programok száma a vízgazdálkodás terén - Határokon átnyúló hatású vízerőművek száma

Az itt megadott mutatószámokat az ENSZ alapvető fenntartható fejlődési jelzőszámai közül választottuk ki, és az említett dokumentum igényeihez igazítottuk őket. A jelzőszámok az ok és okozat meghatározásának elvén, valamint a környezeti károk minimalizálását célzó válaszok adásán alapulnak. A több kritériumon alapuló értékelés 24 tervezett stratégiai megoldást eredményezett ("B" táblázat), amelyeket a következő tényezők alapján vizsgáltunk:

- a hatás mértéke

- a lehetséges hatás területi kiterjedése
- a hatás bekövetkeztének valószínűsége.

„B” táblázat: a tervezett és a hatáselemzésben szereplő stratégiai megoldások / tevékenységek

A tervben szereplő szektorok	A tervezett megoldások
Vízfelhasználás	A lakossági vízellátó rendszer javítása
	Az ipari vízellátás javítása
	Megfelelő mennyiségű és ésszerűen felhasznált öntözővíz biztosítása
	A vízenergiái potenciál fenntartható kiaknázása
	A vízi és parti ökoszisztémák hidromorfológiai jellemzőinek megőrzése
	A vízminőség és vízi ökoszisztémák megőrzése a halgazdálkodás terén
	Az idegenforgalmi, sport- és üdülőközpontok ivóvízellátása; a vízminőség megőrzése a többcélú tározókban
Vízvédelem	A vízszennyezés megakadályozása; a vízvédelem irányítása
	A koncentrált és diffúz forrásokból származó szennyezés csökkentése
	A védett területek kijelölése és hasznosítása
	A talajvizek mennyiségének és minőségének védelme
	A természetes víztömegek hidromorfológiai veszélyeztetettségének csökkentése; az érintett víztömegek ökológiai potenciáljának javítása
Folyószabályozás, vízkár elleni védekezés	A folyók szabályozása, karbantartása és megőrzése
	A határokat átszelő folyók áradása elleni védekezés
	Eróziótól és hirtelen áradásoktól való védelem
	Belvíz elleni védekezés
	Fenntartható vízgazdálkodás szárazság és vízhiány idején
Regionális és többcélú vízrendszerek	Többcélú víztározók optimális használata; a vízgazdálkodási célok elérése; harmonizáció az ökológiai és egyéb környezettel
	Regionális ivóvízellátó rendszerek fejlesztése
Egyéb jelentős vízügyi tényezők és intézkedések	A vízügyi szektor intézményi kereteinek biztosítása Vízügyi információs rendszer kidolgozása

Minden stratégiai megoldásra mátrixokat dolgoztunk ki, amelyekben több kritérium alapján értékeltük a 21 meghatározott tervezési megoldást a célok / jelzőszámok viszonylatában (a 25-ből 18 esetben), valamint a hatáselemzés kritériumai szerint (15 esetben). Az eredményeket az egyszerűség és érthetőség érdekében gráfokon ábráztuk. Ezt a tervezett tevékenységek potenciális kumulatív és szinergikus hatásainak minden területen történő felmérése követte.

A több kritériumon alapuló értékelés eredménye szerint a terv megvalósítása számos, stratégiaileg jelentős és egyértelműen pozitív térrendezési és környezeti hatással jár. Ennek az

az oka, hogy a terv a környezetvédelemre és annak egyik fontos tényezőjére, a vízgazdálkodásra helyezi a hangsúlyt.

A terv kapcsán megállapított negatív hatás sem intenzitásában, sem pedig területi kiterjedésében nem jelentős, vagyis stratégiaileg jelentéktelennek tekinthető. Az azonosított, kismértékű és elkerülhetetlen negatív hatások a szerbiai vízerőmű-potenciál fejlesztéséből és kihasználásából adódnak.

A stratégiai értékelés céljaihoz képest a negatív hatásokat a következő stratégiai megoldások következményeinek tartjuk:

- A vízenergia-termelési potenciál fenntartható kiaknázása. Bár a „fenntartható” szót annak kifejezésére használjuk a jelen stratégiai megoldás megfogalmazása során, hogy a vízenergia-potenciál kihasználása során külön figyelmet fordítunk a környezetvédelemre, tagadhatatlan, hogy az ilyen emberi beavatkozások negatív hatással lehetnek a hidrológiai rendszerre, a folyófenék organizmusaira, a biológiai sokféleségre, a vízi ökoszisztémák helyzetére stb. Figyelembe véve ezt a stratégiai megoldást valamint annak működési céljait és az azok elérésére hozott, a tervben szereplő intézkedéseket, ezeknek a negatív hatásoknak sem a szintje, sem pedig a térbeli hatása nem tekinthető jelentősnek. Ezt megerősíti az a vállalás, hogy a vízenergiái projektek kivitelezése során a vízfolyami potenciál kihasználásához kapcsolódó minden tevékenységbe bevonjuk a vízügyi szektort is, az energetikai stratégiaalkotástól és tervezéstől kezdve a projektek kivitelezésén át a vízerőművek működtetéséig, hogy összehangoljuk a vízfelhasználás, víz- és környezetvédelem, valamint az ár- és belvíz elleni védekezés különböző aspektusait. Mindemellett, és különösen a határokat átszelő vizek miatt, ezek a hatások nem hagyhatók figyelmen kívül, és a tervben meghatározott intézkedésekkel és a stratégiai hatáselemzés iránymutatása szerint kezelni kell őket.
- Az idegenforgalmi, sport- és üdülőközpontok ivóvízellátása; a vízminőség megőrzése a többcélú tározókban. Az emberi tevékenység bővülése egy adott területen növelheti a helyi természeti erőforrásokra nehezedő nyomást. Így az idegenforgalom fejlesztése veszélyezteti a vízi erőforrásokat, különösen akkor, ha a terület turisztikai potenciálja elsősorban a vizek használatán alapul. Az előző stratégiai megoldáshoz hasonlóan itt is meg kell határozni a negatív hatások kiküszöbölését vagy minimalizálását célzó irányelveket.
- A folyók szabályozása, karbantartása és megőrzése. A jelen stratégiai megoldás potenciális negatív hatásai kizárólag a folyók szabályozása, karbantartása és megőrzése kapcsán jelentkeznek, és ezért jellegükben és mértékükben jelentéktelennek tekinthetők.

Másrészt a terv megvalósítása jelentős pozitív hatások sorát eredményezheti a fenntartható fejlődés minden területén:

- A környezet minőségére tett pozitív hatások: a vízszennyezés csökkenése a technikai, tervezési, szervezési, intézményi és jogi természetű stratégiai megoldások egészének köszönhetően, amelyek többek közt az EU vízgazdálkodási irányelveinek átvételével járnak és elsősorban a megelőzésen valamint a vízhasználatot, a víz védelmét és a víztől való védelmet szolgáló berendezések karbantartásán és fejlesztésén, a területi, természeti és kulturális örökség védelmén, valamint a biodiverzitás megóvásán alapulnak.

- A társadalmi-gazdasági fejlődésre tett pozitív hatások: az idegenforgalmi potenciál fejlesztésének és ezzel a gazdasági növekedésnek az elősegítése; a vízügyi foglalkoztatottság emelése a szerbiai vízgazdálkodási rendszer eredményes működéséhez szükséges szakmai kapacitások kiépítése és optimalizálása által; a lakosság életminőségének javítása a minőségi ivóvíz rendelkezésre állásának növelésével; az élet és vagyon védelme a víz káros hatásaitól.

Külön figyelmet szentelünk az esetleges határon átnyúló hatásoknak, mert ezek meghaladják a terv területi hatályát.

A határon átnyúló hatások tekintetében Szerbiának az Espoo-i és a Kijevi Egyezmény aláírójaként értesítenie kell az érintett országokat azokról a projektjeiről, amelyeknek határon átnyúló hatásai lehetnek. Az Espoo-i Egyezmény hatáselemzésről szóló része szerint a határon átnyúló hatás definíciója a következő: „bármilyen, nem kizárólag globális hatás, amely valamely Fél fennhatósága alá tartozó területet érint, és amit olyan javasolt tevékenység okoz, amelyet fizikailag részben vagy egészen egy másik Fél fennhatósága alatt végeznek.” Az egyezmény szerint ha valamely tevékenységnek valószínűleg jelentős határon átnyúló hatása lesz, akkor az okozó félnek (országnak) a megfelelő és eredményes konzultáció érdekében minél hamarabb értesítenie kell azt a felet (országot), amely meglátása szerint érintett lehet. Az értesítést legkésőbb akkor kell megtenni, amikor az okozó ország saját nyilvánosságát tájékoztatja a javasolt tevékenységről. A tervben szereplő megoldásoknak nincs jelentős hatása a szomszédos országokra, kivéve a Drina folyó középső és alsó szakaszára tervezett rendszereket. Ezek a rendszerek egyszerre tartoznak a Szerb Köztársasághoz és Bosznia-Hercegovinához (Republika Srpska), vagyis a két országnak együtt kell működnie, és közös intézkedéseket kell hoznia a rendszerek környezetbe illesztése érdekében. Kedvező körülmény, hogy a rendszerek kiépítése összhangban áll az árvízvédelem, folyószabályozás, part- és mederstabilizáció céljával a Drina alsó szakaszán, valamint az ártéri vízgazdálkodás céljaival is. Az egyéb határon átnyúló potenciális negatív hatásokat stratégiaileg jelentéktelennek ítéljük, mert térbeli kiterjedésük kicsi.

Hogy a tervezett megoldások pozitív hatásait lehetőleg a becsült, a térkihasználást nem veszélyeztető érteken belül tartsuk, valamint minimalizáljuk vagy kiküszöböljük az esetleges negatív hatásokat, követendő környezetvédelmi irányelveket határoztunk meg. Emellett a különböző környezeti tényezők figyelemmel kísérésére külön monitoring-rendszereket dolgoztunk ki a tervezett tevékenységek kivitelezésének nyomon követése és a környezet állapotának ellenőrzése érdekében.

Általános következtetések

A Duna vízgyűjtő-gazdálkodási tervében részleteztük azokat a prioritást élvező tevékenységeket, amelyek a Szerb Köztársaság hatéves vízgazdálkodási stratégiájában szerepelnek. A tervben szereplő megoldások a Duna szerbiai árterének egységes vízügyi térként való kezelésén alapulnak. A vízügyi infrastruktúra fejlesztésére javasolt megoldások és a kidolgozásukat követő tervezett tevékenységek jellemzői a következők:

- A megoldás az integrált vízügyi rendszer fázisaiban olyan harmonikus fejlődést feltételez, amely kielégíti az ország minden vízfelhasználási, -gazdálkodási és -védelmi igényét. Az „integrált” szó a környezetbe teljesen illeszkedő többcélú rendszert jelent, összhangban az ország fejlesztésének egyéb (gazdasági, társadalmi, városfejlesztési, infrastrukturális és ökológiai) területeivel. Ezen tervezési

megközelítés alapján a Szerb Köztársaság Területrendezési Terve után ez a dokumentum az ország területének szabályozását és védelmét szolgáló (a települések víz- és csatornaellátására, az ipari és egyéb rendszerek vízellátására, az árvízvédelemre, az intenzív művelés alá vont területek védelmére és szabályozására, a felszíni és talajvizek kezelésére és szabályozására, a városok és egyéb települések fejlesztésének feltételeire, a biológiai sokféleség védelmére és növelésére stb. vonatkozó) második legfontosabb állami szintű irat. Jelentősége abban áll, hogy a vízgazdálkodási szektor fejlesztési irányainak kijelölése mellett az összes többi olyan rendszer fejlesztési feltételeit is tartalmazza, amely tervezésekor figyelembe kell venni a víz rendelkezésre állását. A dokumentum érinti továbbá a vízügyi szektor által használandó területek (vízforrások és azok védett zónái, a lehetséges víztározóhelyek és a védelmi berendezések) fejlesztését, valamint az árvízveszélyes területek meghatározását is.

- A terv jelentőségének, a javasolt megoldásoknak és a vízgazdálkodási rendszerek fejlesztési dinamikájának felmérése során figyelembe kell venni néhány fontos tényt.
 - o A vízügyi szektor fejlődése vagy stagnálása közvetlen hatással van az állami rendszerekre és az összes többi rendszer fejlődésére. Emiatt indokolt az a világszerte elfogadott feltételezés, hogy a vízgazdálkodási infrastruktúra minden más rendszer fejlődésének a motorja. Ezért sok más ország nagyszabású vízügyi projektek útján keresett megoldásokat nagy válságok esetén, és próbálta megteremteni a körülményeket egy új gazdasági és társadalmi fejlődési ciklus indításához.
 - o A fenntartható fejlődés alapelveivel összhangban nagyon szoros az összefüggés és a pozitív korreláció az ország fejlődése és környezetvédelme között. Teljesen helytelen a hiányos információkkal rendelkező, a fontos vízügyi műtárgyakat (víztározókat és vízerőműveket) ellenző konzervatív ökológiai körök azon véleménye, miszerint a legjobb környezetvédelmi stratégia az, ha semmit nem teszünk. Ez a stratégia az ország lemaradásához és elszegényedéséhez vezetne, márpedig a környezet legnagyobb ellensége a szegénység. Ezt a konzervatív megközelítést most feladjuk, mivel olyan korból származik, amikor az emberi beavatkozások korlátozottak voltak, és jelentéktelen hatásuk volt az ökoszisztémákra. Jelenleg az egyetlen ésszerű megközelítés az, ha az ökoszisztémákat aktív kezeléssel, valamint fennmaradásuk és növekedésük feltételeinek megteremtésével segítjük. Az ökoszisztémák szempontjából a víztározók az egyetlen hasznos építmények, mivel csak ezek segítik a víz térbeli és időbeli elosztását és a vízrendszerek fejlesztését, különösen olyan hidrológiai és ökológiai válságok idején, amelyek a vízi ökoszisztémák pusztulásához vezethetnek.
- A terv azon részei, amelyek a javasolt megoldások kivitelezésére vonatkoznak, megfelelőek. A prioritások és a szükséges beruházások értékelése reális.
- Az SKÉ összeveti a terv kivitelezésének fejlesztési scenárióját („B” variáns) a jelenlegi fejlesztési trendek folytatásának scenáriójával („A” variáns), és megvizsgálja a környezeti hatásokat, figyelembe véve a vízügyi szektort manapság jellemző, a beruházások alacsony szintjéből eredő stagnálás trendjét. A hatások jelentőségének értékelése alapján (amelynek összefoglalását a 3.9. táblázat tartalmazza), az a következtetés vonható le, hogy a tervben szereplő megoldások kivitelezése stratégiaileg jelentős pozitív változást okozna a területfejlesztés és a környezet javítása terén. Ehhez hozzájárul, hogy a terv kidolgozói nagy hangsúlyt fektettek a környezetvédelemre, és azon belül is a vízerőforrások fontos területére. A tervezett tevékenységek és rendszerek esetleges negatív hatásait kiküszöbölhetik,

jelentősen csökkenthetik vagy ellensúlyozhatják a környezet egyéb összetevőire tett, jóval magasabb szintű kedvező hatások.

A fentiekre tekintettel azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a Duna szerbiai vízgyűjtő területének gazdálkodási terve olyan megoldásokat tartalmaz, amelyek igen kedvező hatással vannak a környezetre mind a Szerb Köztársaság, mind pedig a szomszédos országok területén. Az egyes negatív hatásokat a kedvező egyéb hatások megfelelő tervezéssel jelentősen korlátozhatják vagy ellensúlyozhatják. A környezeti hatás tekintetében a dokumentum teljes mértékben elfogadhatónak tekinthető.